

Г.Б.б
214

ДОМ СЛЕПИХ

L'INSTITUT DES AVEUGLES

РАЂА АЛЕКСАНДРА I

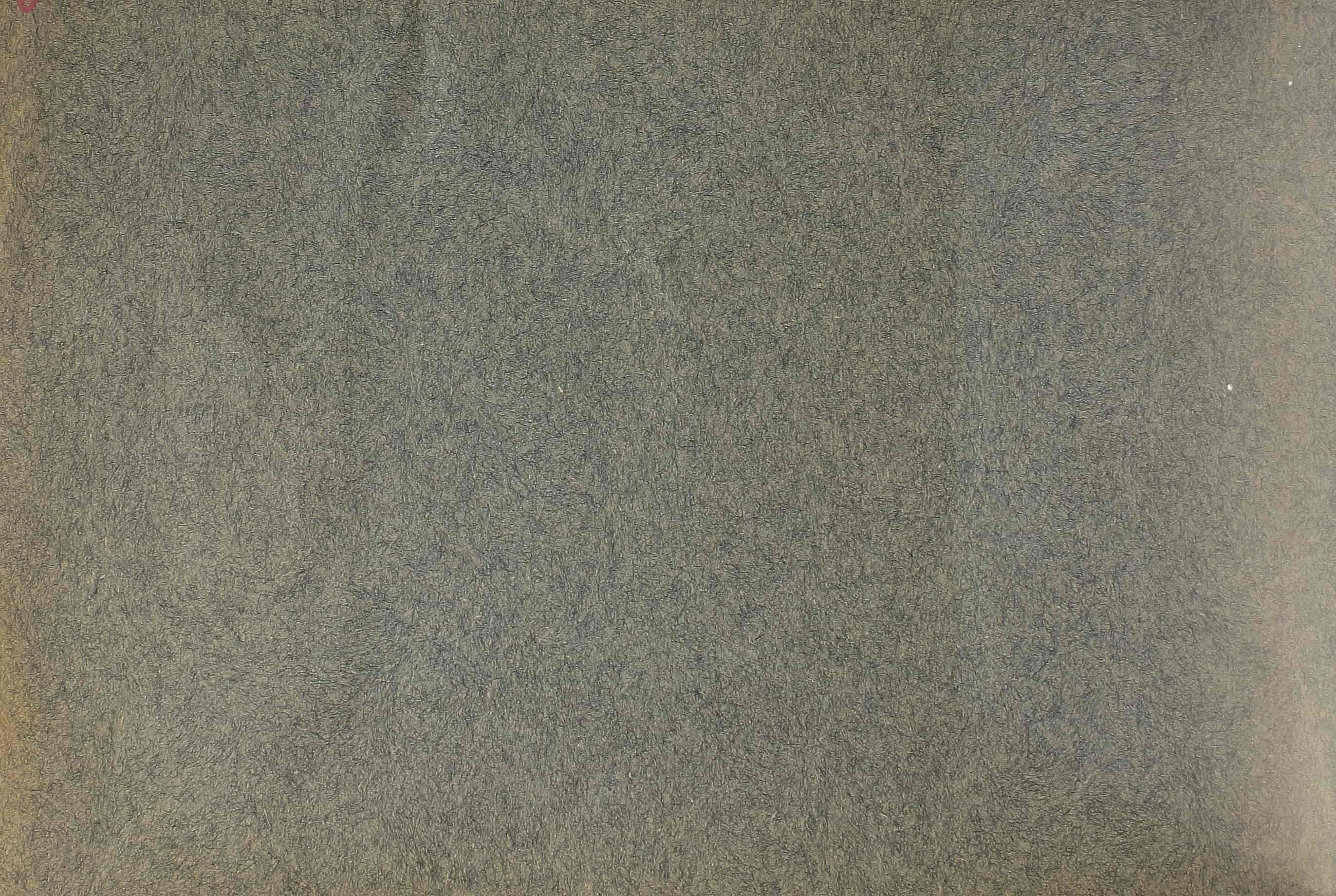
ROI ALEXANDRE I

ЗЕМУН
АЛЕКСАНДРОВО

ZEMUN
ALEXANDROVO

БЕОГРАД—ЗЕМУН
ГРАФИЧКИ ЗАВОД „МАКАРИЈЕ“ А. Д.
1925.

Д. В. 6
214

ID = 50123279

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 45226

МИНИСТАРСТВО СОЦ. ПОЛИТИКЕ

MINISTÈRE DE LA POLITIQUE SOCIALE

ДОМ СЛЕПИХ КРАЉА АЛЕКСАНДРА I
ЗЕМУН, АЛЕКСАНДРОВО

1924-1925

L'INSTITUT DES AVEUGLES ROI ALEXANDRE I
ZEMUN, ALEXANDROVO

„МАКАРИЈЕ“ А. Д.

БЕОГРАД—ЗЕМУН

Читаоцима, пријатељима и добротворима слепих. Aux Lecteurs, Amis et Bienfaiteurs des Aveugles.

Већ је ево 8 година од како је основан „Први Српски Завод за Слепе инвалиде“ у Бизерти. Већ 8 година тај Завод егзистира прелазећи из једне у другу фазу свога развитка и напретка. Оснива се под тешким социјалним и економским условима, прекида привремено свој рад 1918. г., услед повратка у Отаџбину и понова се отвара 1919. године након ослобођења и уједињења — да би продужио своје велико дело на социјалном пабољшању и материјалном обезбеђењу својих питомаца — свих слепих инвалида из читаве Краљевине. И управо од тада, када је потпуно стабилизован у Земуну, Завод почиње да видније испољава свој задатак, да показује прве резултате свога рада и успеха постигнутог око школовања и стручног оспособљавања слепих инвалида — његових питомаца. Тада је био познат под називом: „Дом Слепих Инвалида.“ Дом је био скровиште свих слепих инвалида без обзира на веру и племенско обележје. У њему су Срби, Хрвати и Словенци били једно те исто, једна душа, један идеалан организам.

Настаје после овога ново доба, настају бољи дани и све више се опажају светле перспективе

Huit ans se sont écoulés déjà depuis la fondation du „Premier Institut pour les Invalides Aveugles“ à Bizerte.

Huit ans déjà que cet établissement existe, passant d'une phase à l'autre dans son développement et dans son progrès. Fondé dans de dures conditions sociales et économiques, il interrompt provisoirement sa tâche en 1918, à cause du retour dans la Patrie, et se réouvre en 1919, après la libération et l'union, pour continuer la grande oeuvre de l'amélioration et l'état social et matériel de ses élèves, — tous les invalides du Royaume. Et c'est alors justement que l'Institut, définitivement stabilisé à Zemun, commence à remplir clairement son devoir, à donner des résultats de son travail et à voir du succès dans l'instruction de ses élèves et dans ses efforts à les rendre aptes à divers métiers. Il était connu alors sous le nom de l'„Institut des Invalides Aveugles“. C'était un asile pour tous les invalides aveugles, sans distinction de religion et d'origine. Serbes, Croates [et Slovènes] y étaient égaux, ce n'était qu'une même âme, qu'un même organisme idéal.

за један велики социјални и културни напредак Завода и питомца.

Посета Њег. Величанства Краља Александра, онда Престолонаследника која је учињена Дому дне 12-VIII-1920. год. и примање Дома под Његовим Покровитељством и Високом Заштитом, — још више је потенцирало наду и веровање осниваоца и организатора Дома г. Рамадановића, да ће Дом за који он ради предано и верно, убрзо окренути правцем напретка како би постигао оно, што имају најбољи страни институти ове врсте. Зато се осниваоц није задржао у своме деловању за напредак Дома, већ је тежио, да га што више прошири и унапреди. Још из младости наклоњен хуманим акцијама, јер је познат као осниваоц првог Српског Завода за глувонеме у Пожаревцу 1896. г. где је чак залагао своју минималну имовину, — г. Рамадановић је већ умео лакше да искористи стечено знање и искуство.

Дом је отпочео да прима сем слепих инвалида, и остале слепе оба пола из готово свих покрајина у Краљевини. За њих су отворена нова одељења, припремана учила и уџбеници потребни за школовање питомца, отворена је музичка школа, основан тамбурашки збор и певачки хор, — затим трезвењачко друштво питомца »Нова Светлост« и све друго, чиме се тежило, да питомци — слепа деца и девојчице буду добро морално и интелектуално васпитана.

Слепи инвалиди поред обуке у занатима: четкарском, плетарском, опанчарском а доцније три-

Ensuite commence une nouvelle époque, viennent des jours meilleurs et apparaissent de plus en plus belles perspectives de progrès dans l'éducation et l'instruction intellectuelle des élèves.

La visite de Sa Majesté, alors Son Altesse, le Roi *Alexandre I.*, faite à l'Institut le 12 août 1920 et son acceptation du Patronage et du Haut Protectorat de l'Institut, soutint et agrandit l'espérance et la bonne foi de l'organisateur de l'Institut, Mr. Ramadanovitch, en ce que l'Institut, auquel il s'est voué tout entier, marchera vite dans les voies du progrès et qu'il parviendra bientôt à la hauteur des meilleurs Instituts étrangers. C'est pour cette raison qu'il ne s'est pas arrêté dans son travail pour le bien-être de l'Institut, mais a continué à faire de son mieux pour le développer et l'agrandir. Enclin dès son enfance aux actions humanitaires, car c'est lui qui fût le fondateur, en 1896, du Premier Etablissement Serbe pour les sourds-muets à Požarevac, auquel il sacrifia même sa petite fortune, Mr. Ramadanovitch put facilement utiliser l'expérience acquise.

L'Institut commença à admettre, outre les invalides aveugles, les autres aveugles des deux sexes, aussi presque de toutes les régions du Royaume. On forma pour eux de nouvelles sections, on se procura des moyens d'instruction pour leur éducation, on créa l'école de musique, l'orchestre des tamburas et le chœur, ensuite l'association antialcoolique des élèves „Nouvelle Lumière“ fût fondée, ce qui, ainsi que toutes les mesures qui suivirent, était nécessaire pour

котажом, похађали су и Брајову школу да би утврдили писменост и научили се читању и писању по систему за слепе. Неки од њих учили су дактилографију и тамбурање. Резултат њиховог рада био је, да су до сада у Дому свршили школу и занате 113 слепих инвалида. Сви ови реедуковани инвалиди добили су лепу помоћ на прво место од познатог „Permanent Blind Relief War Fund“ који је у ствари Амерички Комитет за помагање савезничких слепих инвалида. Тај комитет је пружио огромну помоћ и нашим слепим херојима како у новцу, тако и у материјалу, алатима, оделу, обући, преобукама и осталим нужним потребама. Комитет се све до априла 1920. године старао и о исхрани питомца, када је то старање држава тек први пут примила на себе. Министарство Социјалне Политике дало је на име државне помоћи свима реедукованим слепим инвалидима извесне суме новаца и позајмице, ради отварања занатских радионица. Па и приватна лица давала су поклоне у новцу или натури.

Али и ако је дата толика помоћ слепим инвалидима, ипак тиме није био решено њихов проблем. Све је то још било недовољно, да би се могло рећи: „слепи инвалиди су животно обезбеђени!“ Потребна је била једна виша помоћ коју је једино била држава у стању да им пружи и то, у виду признања за заслуге према Отаџбини.

Мора се признати, наша Влада је показала сваку жељу да реши овај проблем што се тиче слепих инвалида. Готово сви Министри Социјалне

que les élèves, garçons et fillettes aveugles, reçoivent une bonne instruction morale et intellectuelle.

Les Invalides aveugles, excepté l'instruction dans divers métiers: broserie, vannerie, l'art de faire des opanques, plus tard le tricotage, fréquentèrent aussi l'école de Bray, pour apprendre à lire et à écrire d'après le système pour les aveugles. Quelques-uns apprirent à taper sur la machine à écrire et à jouer de la tamboura. Le résultat de leur travail fût tel, que jusqu'à présent 113 invalides aveugles ont terminé leur école et appris le métier. Tous ces invalides reçurent un beau secours du „Permanent Blind Relief Fund“, Comité américain pour le secours des invalides aveugles interalliés. Ce Comité porta un grand secours à nos héros aveugles, autant en argent qu'en matériel, outils, vêtements, chaussures, linges et autres articles nécessaires. Le Comité s'occupa, jusqu'à en avril 1920, de l'alimentation des élèves et la continua jusqu'au moment où l'Etat se chargea pour la première fois de ce soin. Le Ministère de la Politique Sociale, donna, à titre de secours de la part de l'Etat, à tous les invalides aveugles rééduqués, certaines sommes d'argent et des avances pour qu'ils se puissent créer un atelier. Les particuliers firent aussi des dons en argent et nature.

Mais, quoique ce secours ait été fait aux invalides aveugles, leur problème n'était point résolu par là. Tout cela était encore insuffisant pour qu'on puisse dire: „Les Invalides Aveugles sont à l'abri!“. Il leur fallait encore un secours plus grand, que l'Etat

Политике излазили су у сусрет жељама и потребама слепих инвалида. Највећу је пажњу указао према слепим инвалидима бив. Министар Аграрне Републике господин Крста Милетић, а сада Министар Пољопривреде и Воде, — који је, док је био у ресору Аграра, уступио за 55 слепих инвалида и њихових породица 435 јутара земље на експроприсаном имању грофа Котека код Новог Сада, — на обрађивање и уживање. Па и садањи Министар Социјалне Политике Господин Милан Симоновић, као Министар Аграрне Републике доделио је земљу на 670 инвалида и колонизирао их у разним крајевима. На тај начин је најбоље решен проблем инвалида, у овом случају баш слепих инвалида, који збиља и највише заслужују помоћ од државе. Ми можемо с поносом рећи, да су наши најбољи хероји збринути за вечито, па чак и њихова деца, и да смо осветлили свој образ пред лицем осталих народа, којима слободно можемо служити за пример.

Проблем збрињавања слепих инвалида сматра се да је потпуно ликвидиран. Питање је, шта ће се са осталим слепима оба пола којих има у нашој држави преко 6 хиљада душа. Како ће се проблем њиховог животног опстанка решити. На то су сада управљене све хумане снаге како би се приступило моралној и социјалној заштити ових невољника!?

Управа Дома сматрала је за дужност да и она ради у том правцу. Зато је на прво место предузела акцију за проширење постојећих и за

seul leur pouvait donner et c'était la reconnaissance pour les sacrifices fait à la Patrie.

Notre Gouvernement, on doit le reconnaître, montra toujours le désir de résoudre ce problème en ce qui concerne les Invalides aveugles. Presque tous les Ministres de la Politique Sociale satisfaisaient aux désires et besoins des invalides aveugles. L'ancien Ministre de la Réforme Agraire, actuellement Ministre de l'Agriculture et des Eaux, Mr. Krsta Miletitch, montra le plus d'égard envers eux. Pendant qu'il était dans le Ressort Agraire, il partagea entre 55 Invalides aveugles 435 arpents des terres expropriés du compte Chotek, près de Novi Sad, pour la cultivation et l'utilisation. Le Ministre présent de la Politique Sociale, Mr. Simonovitch, lorsqu'il était du Ressort Agraire, donna la terre à 670 Invalides et les colonisa dans diverses régions. Le problème des Invalides fût le mieux résolu de cette façon, en ce qui concerne les invalides aveugles, qui à vrai dire, méritent le plus le secours de l'Etat. Nous pouvons dire avec fierté que nos meilleurs héros sont pour toujours mis à l'abri, ainsi que leurs enfants et par là nous avons fixé l'administration de tous les peuples auxquels nous pourrions servir de modèle.

Le problème de mettre à l'abri les invalides aveugles est considéré comme liquidé. Il se pose une question, que fera-t-on avec d'autres aveugles qui sont au nombre de 6000 dans notre Pays. Comment résoudre le problème de leur existence? C'est là que toutes les forces humanitaires sont dirigées à présent,

оснивање нових институција слепих. У самом Дому основала је дечје забавиште и приправно одељење у коме се налазе она слепа деца која су још мала и недорасла да би могла похађати школу. Циљ забавишта приправног одељења састоји се у главном: да се деца прилагоде приликама и новом начину живота; да се физички и душевно што више развију; да се употребом разних метод и код њих изазове воља и наклоност ка раду; да им се пружи што више забаве итд. — како би лакше похађали школу и све што је за школу везано.

За старије пак питомце — дечаке и девојчице — који су свршили школу, Управа се такође постарала. Неким дечацима је пружила занатску спрему путем реедукације и оспособила их за самосталан рад и живот, а некима је чак у самом Дому указала могућност, да својим радом у радионицама или штампарији стекну што за себе и своју егзистенцију.

Већ са девојчицама стоји ствар много теже. Слепе девојчице и ако су пробавиле доста времена у Дому, док су се школовале, и ако су отргнуте од страшне будућности којој су могле подлећи да нису нашле потребну заштиту, — ипак су оне много више осетљиве на прама судбини, психолошко стање је код њих теже а и социјални положај на прама друштву мизернији. Из свих тих обзира морало је се приступити радикалнијем решењу питања око животног збрињавања слепих девојака. Морало се на неки начин створити и њима могућност, за бољи и спокојнији живот и

afin d'aborder la mise à l'abri moral et social de ces déshérités.

La direction de l'Institut se fait aussi un devoir d'agir dans ce sens. C'est pour cette raison qu'elle entreprit des mesures pour l'élargissement des institutions d'aveugles déjà existantes et pour la fondation de nouvelles. Elle ouvrit dans l'Institut même une école enfantine et un cours préparatoire où sont admis les petits enfants qui ne peuvent encore, par suite de leur bas âge, aller à l'école. Le but de cette école enfantine consiste en ce que les enfants doivent s'acclimatiser aux nouvelles conditions, à s'habituer à une nouvelle manière de vivre, à se développer au point de vue physique et mental, à reveiller chez les enfants, par l'emploi de diverses méthodes, le désir et l'inclination pour le travail, à leur donner plus d'amusement etc. afin de leur faciliter le travail à l'école, lorsqu'une fois ils y seront.

Quant aux élèves plus âgés, — garçons et fillettes qui finissent l'école, la direction s'en occupe aussi. En ce qui est des garçons, les uns s'instruisent à divers métiers par la voie de rééducation et sont rendus par là aptes à vivre et à travailler librement, à d'autres elle donna le moyen de se procurer, dans l'Institut même, par le travail dans les ateliers ou dans l'imprimerie, quelque revenu pour leur existence.

La question est beaucoup plus compliquée en ce qui concerne les fillettes. Quoiqu'elles aient passé assez de temps dans l'Institut, pendant leur apprentissage, et quoiqu'elles aient été soustraites à la triste destinée à laquelle elles auraient pu succomber, elles

у опште, за бољи социјални положај њихов у друштву. Рачунало се много на приватну иницијативу и рад на томе није био узалудан! Настојањем Управе Дома основан је прошле године Одбор Госпођа за заштиту слепих девојака са седиштем у Београду. У тај Одбор ушле су највиђеније даме из високих београдских кругова на челу кога је г-ђа Бојка М. Ђуричићка и г-ђа Трифковићка. Одбор је узео на себе дужност старања о оним слепим девојкама које прођу кроз заводе слепих и из истих иступе као свршене питомице. Рад Одбора у главном своди се на томе: да се следе девојке спасу од социјалне беде; да очувају свој морални углед и карактер; да се отргну од просјачког штапа и не буду предмет понижавања, већ напротив примерне у сваком погледу и корисне прво за себе, па затим и за друштво. Први успешан корак био је: оснивање азила за следе девојке у манастиру „Габровцу“ код Ниша. У томе манастиру извршен је привремен смештај једне групе слепих девојака, док се не обезбеди сталан азил. Најзад и у томе се успело. За оснивање сталног азила слепим девојкама добровољно уступљено је имање грофа Пејачевића зв. „Моја Воља“ у непосредној близини варошице Инђије, где се могу сместити 100 душа. Ево, на томе имању следе девојке заснивају своје огњиште где ће провести цео живот у заједничком раду и међусобној љубави. За ту благодат коју добијају, следе девојке имају највише захвалити својим другим мајкама у Одбору Госпођа а нарочито г-ђи Ђури-

sont toujours plus sensibles envers le sort, l'état mental chez elles est plus grave, et leur position sociale est plus misérable. Pour toutes ces causes, on a dû aborder avec beaucoup d'attention la question de mettre à l'abri les fillettes aveugles. On s'est vu obligé de leur créer la possibilité d'une vie paisible et de leur procurer un rang dans la société qui soit meilleur que celui où elles étaient jusqu'à lors. On comptait beaucoup sur l'initiative privée et le travail en ce sens n'a pas été vain. Par les soins de la direction de l'Institut fût institué un Comité de Dames résidant à Belgrade pour la protection des jeunes filles aveugles. Les Dames les plus distinguées de la haute société de Belgrade sont entrées dans ce Comité, à la tête duquel se trouve Mme. Boyka M. Djouritchitch et Mme. Trifkovitch. Le Comité se chargea des jeunes filles qui auront passé par l'Institut et en auront terminé l'apprentissage. Le problème du Comité consiste en ceci: dérober les jeunes filles aveugles à la misère sociale, sauver leur nom et caractère, ne pas leur permettre d'être humiliées et d'être forcées à la mendicité et d'en faire, sous tous les rapports, des être utiles tant à soi-même, qu'à la société. Les premiers pas du Comité furent la création d'un asile pour les jeunes filles aveugles dans le couvent de „Gabrovaz“ près de Niš. Dans ce couvent on a mis provisoirement un groupe de jeunes filles aveugles jusqu'à ce qu'un asile spécial ne fût ouvert. Enfin, dans ce but aussi, on réussit. Pour la création d'un asile permanent pour les jeunes filles fût volontairement cédé le bien du comte Pejačević, nommé „Moja Volja“, dans la proximité de

чићки, која је уложила све напоре за интересе слепих девојака. Ако сада и грађани не остану равнодушни према овоме раду за збрињавање слепих девојака и ако меродавни указују и даље пажњу према ново — основаном азилу, — онда ће се за најкраће време моћи поуздано рећи: да су и слепе девојке збринуте.

Управа Дома намерава да отвори још једну установу слепих, а то је азил за дечаке и цивиле. Већ се акција у тој намери видно манифестује и предузима, па желити је, да и она буде плодносна и с успехом изведена.

Најпосле желимо да наше пријатеље и добротворе упознамо штогод и о раду Управе у прошлој школској 1924/1925 год. Познато је већ како се Дом развијао од почетка до прошле године, јер је Управа штампала о томе своја 2 извештаја. Сада само постоји намера, да се истакне рад за последњу годину како се он развијао у оквиру самога Дома.

Да би што боље упознао стране Заводе њихово уређење и да би по угледу на најбоље реформирао и наш Дом г. Рамадановић је обишао Италију, Швајцарску, Француску, Белгију, Немачку и најпосле Чехословачку. Обилазећи и разгледајући многе стране Заводе г. Рамадановић је гледао, да угледањем на њихово уређење и богатство, допринесе што више користи овоме Заводу и прибави ствари које су дотле код нас биле непознате. Тим својим путем искористио је 2 ствари: прво је усавршио своје знање из области науке

la ville d'Indijja, où peuvent être domiciliées 100 personnes. C'est donc là que les jeunes filles aveugles vont fonder leur foyer, où elle passeront toute la vie travaillant en commun dans l'amour mutuel. Pour ce bienfait, elles doivent leur reconnaissance à leurs secondes mères du Comité des Dames et surtout à Mme. Djouritchitch, qui a dépensé beaucoup d'efforts pour les intérêts des jeunes filles aveugles. Si à présent les particuliers eux aussi ne restent pas indifférents à ce travail de mise à l'abri de jeunes filles aveugles et si les compétents continuent leurs soins à cet asile nouvellement créé, on pourra bientôt et d'une voix sûre dire, que les jeunes filles aveugles sont aussi à l'abri.

La direction de l'Institut se propose de créer encore un établissement, un asile pour les garçons et les civils. L'action en ce sens s'est déjà clairement manifestée et il est à désirer qu'elle aussi aboutisse.

Nous désirerions enfin voir nos amis et bienfaiteurs en quelque sorte renseignés sur le travail de la direction dans la dernière année scolaire 1924/25. On sait déjà comment l'Institut se développa dès le commencement jusqu'à l'année passée par les bulletins édités par la direction. A présent il ne s'agit que de faire connaître sa fonction durant la dernière année et dans les limites de l'Institut même.

Pour se familiariser avec les établissements similaires de l'étranger et réformer le nôtre à l'exemple des meilleurs, Mr. Ramadanovitch visita l'Italie, la Suisse, la France, la Belgique, l'Allemagne et la Tchécoslovaquie. Visitant de nombreux établissements, Mr.

о стварању и васпитању слепих, да би га пласирао за будући свој рад и друго, набавио је сва потребна и дотле оскудна школска учила, музикалије и справе за штампарију слепих. Све те набавке извршене су из кредита зато поклоњеног од стране познатог „Permanent Blind Relief War Fund“-а највећим делом, а доста и из прилога добрих људи. Сада је завод потпуно снабдевен свима потребама и у стању је да чак помаже у многоне и остале наше мање установе слепих у земљи. Ту су физички и хемијски апарати којим се врши настава питомаца — ученицима — средње и музичке школе; ту је анатомски и зоолошки кабинет за ученике основне школе и гимназије; ту су саобраћајна и друга средства за очигледну наставу и т. д. Али за све то што завод има, треба благодарити највише приватној помоћи поменутог фонда и добрих људи.

Управа сматра за дужност да овде нарочито истакне рад неких наших редољуба и филантропа из Америке, који су тамо међу нашим сународницима ширили јаку пропаганду за интересе наших слепих хероја и следе деце, па потом скупили огромне прилоге, од којих је Управа и набавила многе ствари потребне за Завод. На прво место долази г. Ј. К. Дулетић, главни уредник нашег листа „Србадије“ у Њујорку, који је пером и делом неуморно радио за прикупљање прилога слепима. Од друштава поред многих осталих нарочито се показало „Српско Потпорно Друштво Балкан“ из Спомена, затим Друштво Српкиња До-

Ramadanovitch s'efforça de se servir de leur organisation et de ce procurer les objets nécessaires que notre Institut ne possédait pas jusque là. Il utilisa ces visites à deux buts: premièrement il se perfectionna dans l'art de l'éducation des veugles pour en profiter dans ses futurs travaux et deuxièmement il fournit à l'Institut les livres et outils pour l'imprimerie pour les aveugles.

La plus grande partie de ces achats fût payé par un crédit du „Permanent Blind Relief War Fund“ et l'autre par des dons de gens charitables. Actuellement l'Institut possède tout ce qu'il faut et même il est en situation de prêter secours aux autres institutions de ce genre du Pays. Ce sont des appareils de physique et de chemie pour l'enseignement des cours secondaires et de l'école de musique, ce sont des cabinets anatomiques et zoologiques pour les élèves de l'école primaire, ce sont de moyens de communications pour l'enseignement démonstratif etc: et tout cela n'est possédé que grâce au secours de ladite fondation et de gens charitables.

La Direction se sent redevable de citer ici le travail de certains de nos patriotes et philanthropes de l'Amérique, qui propagèrent parmi nos compatriotes de l'Amérique les intérêts de nos héros aveugles et recueillirent de grandes sommes d'argent, avec lesquelles la Direction acheta beaucoup de choses nécessaires à l'Institut. La première place est occupée par le rédacteur en chef de notre quotidien „Srbadija“ à New-York, qui fit de son mieux pour recueillir des secours en argent pour nos aveugles. Outre les nom-

бротворкиња такође из Спокена, друштво „Сложна браћа“ и т. д.

Врло је дирљиво читати писма наших радника из Америке које они упућују слепим инвалидима са пуно искрености и захвалности извињавајући се притом што нису у стању послати и више помоћи. Зар то није за дивљење, када наши исељеници одвајају од својих уста ону корицу хлеба што су тешким знојем и физичким напорима зарадили — па шаљу слепим инвалидима зато што их цене и воле као борце и јунаке који су страдали за Отаџбину. Управа им сваком згодом шаље захвалност у име свих питомаца, па то чини и овом трајном споменицом.

Има и у нашој земљи пријатеља и добротвора слепих. То су највише грађани престонице, грађани великог и родољубивог града Београда. Свима нека је вечита хвала, што су помогли слепо хероје лепим прилозима. Пријатељи и Добротвори слепих нека се поносе својим хуманим делима, јер ће она остати вечито очувана у срцима слепих јунака и у трајној Споменици Дома Слепих „Краља Александра“.

breuses associations travaillant en ce sens, c'est surtout l'association Serbe de Secours „Balkan“ de Spoken, ensuite „L'Association des Femmes Serbes-Bienfaitrices“ aussi de Spoken et l'association „Les Frères Unis“ qui se distinguèrent.

Il est très touchant de lire les lettres de nos ouvriers d'Amérique, adressées aux invalides aveugles, pleines de sincérité et de reconnaissance et qui s'excusent de ne pas être en situation d'envoyer de plus grand secours. N'est ce pas à admirer, ce fait de voir nos émigrés mettre de côté une partie de leurs pauvres salaires, gagnés par de durs efforts, pour les envoyer ensuite aux invalides aveugles, les aimer et les estimer comme les héros qui se sont sacrifiés pour la Patrie. La direction, au nom de ses élèves, leur exprime à tout occasion sa reconnaissance et elle le fait cette fois par ce livre commémoratif.

Nous avons dans notre Pays assez d'amis et de bienfaiteurs des aveugles. Mais leurs plus grande partie appartient surtout aux habitants de la capitale, aux habitants de ce grand et laborieux Belgrade. Ils méritent tous la plus grande reconnaissance d'avoir par leurs dons secouru nos héros aveugles.

Les Amis et les Bienfaiteurs des aveugles peuvent être fiers de leur oeuvre humanitaire, car elle restera à jamais gravée dans les coeurs des nos héros aveugles, ainsi que dans le Souvenir de l'Institut des Aveugles du „Roi Alexandre“.

Покровитељ и Заштитник Дома
Њег. Величанство Краљ
АЛЕКСАНДАР I.

Један од најзнаменитијих и најсвечанијих дава који је забележен и историји развита института и у епизоди живота слепих инвалида, јесте 12. август 1920. године, када је онда Њег. Височанство а сада Његово Величанство Краљ Александар I. примио Дом Слепих хероја под Своје Покровитељством и Високу Заштиту. Не само као Велики Војсковођа, већ и као добар ратни друг, Њег. Величанство Краљ Александар, први је осетио тежину живота ратних другова — слепих инвалида, па је из пажње према њима — примио Покровитељство над целим Домом и тиме много допринео његовом развиту. Зато је тај значајан дан дубоко урезан у срцима слепих хероја који су прошли кроз Дом и у њему уживали све благодети и помоћ. Слепи хероји — свршени питомци Дома не могу се боље одужити своме Војсковођи и Покровитељу Њег. Вел. Краљу Александру, до једно искреним жељама, да му Господ подари дуговећан и срећан живот на понос и дику целог нашег народа, — а да они — слепи инвалиди буду вечно одани и захвални питомци своме Покровитељу.

Patron et Protecteur de l'Institut des Invalides
Sa Majesté le Roi ALEXANDRE I.

Un des plus solennels et plus célèbres jours qui ait été marqué dans l'histoire du développement de l'Institut et dans l'épisode des Invalides aveugles fut le 12 août 1920. où Sa Majesté, alors Son Altesse Royale, Aleksandre I., accepta le Patronage et le Protectorat de L'Institut des Héros aveugles. Non seulement comme Grand Capitaine, mais aussi comme bon compagnon de guerre, Sa Majesté fut la première à s'apercevoir de ce qu'avait de pénible la vie de ses frères d'armes, — des invalides aveugles et aussi a-t-Elle, par égard pour eux, accepté le Protectorat de l'Institut entier et contribué à son développement. Pour cette raison, ce jour solennel est profondément gravé dans les coeurs des Invalides qui passèrent par l'Institut et y trouvèrent toutes les aisances et toutes les assistances. Les héros aveugles, anciens élèves de l'Institut ne sauraient mieux s'acquitter de leur dette envers leur Commandant et Patron qu'en adressant au ciel leurs vœux les plus ardents qu'il lui accorde longue et heureuse vie pour la plus grande gloire de son peuple et quant à eux, les invalides aveugles, ils feront de leur mieux pour rester toujours voués et reconnaissants à leur Protecteur.

Прва група свршених питомаца рееду-
кационе 1919/1920. године.

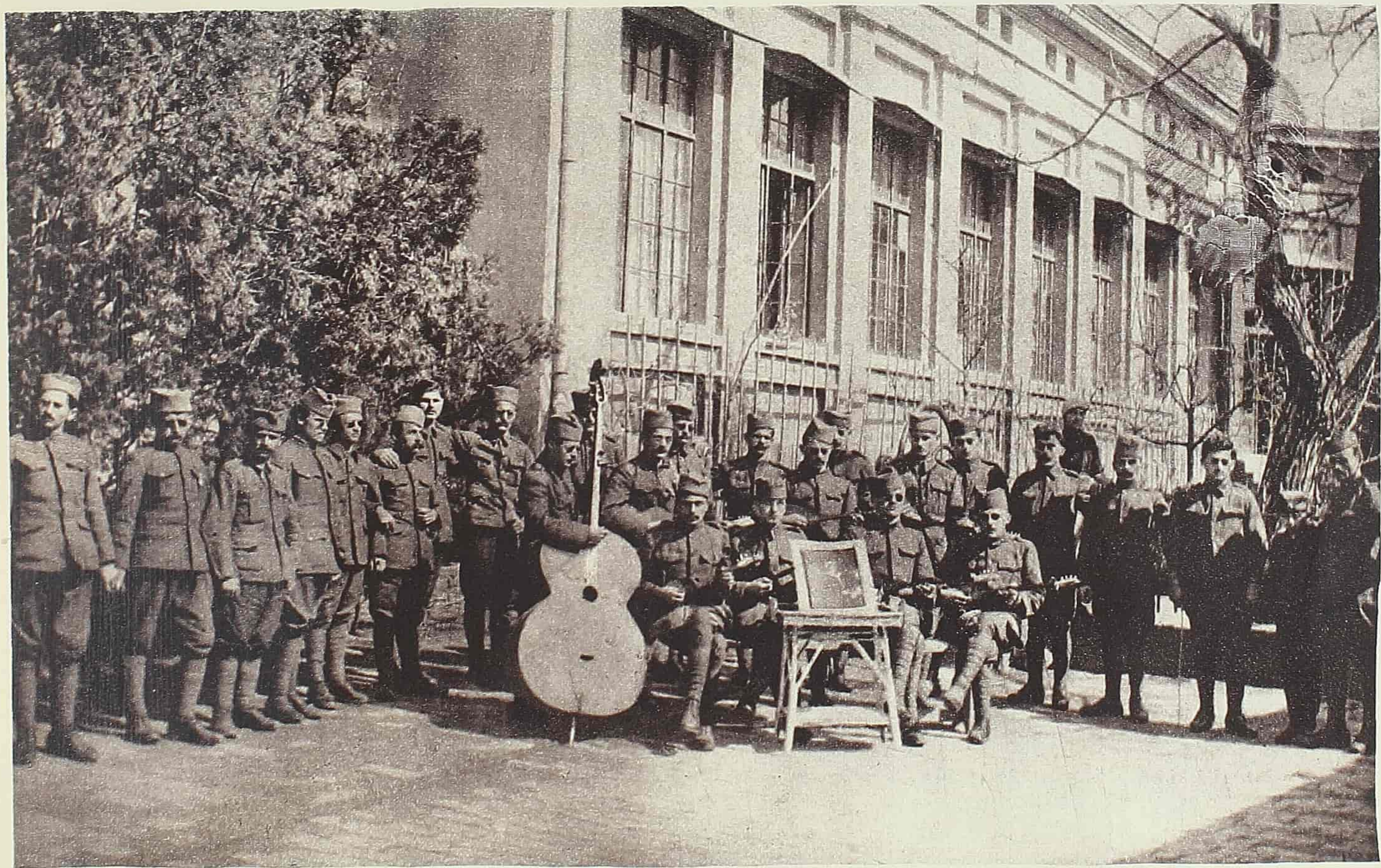
У овој — првој реедукационој години оспособ-
љено је у појединим занатима 18 кандидата —
слепих инвалида. По положеном мајсторском испиту
сви су добили дипломе за слободно и самостално
вођење занатске радње, и то:

1. Андрија Турковић
2. Бранко Чарломановић
3. Војислав Раловић
4. Живан Јанковић
5. Исак Кoen
6. Јаков Дебељак
7. Јосиф Млиларић
8. Крста Дедијер
9. Милан В. Ристић
10. Маријан Матошић
11. Никола Гмитровић
12. Петар Матејчић
13. Раде Вучинић
14. Стеван Сокол
15. Стеван Перхат
16. Тома Блажанин
17. Франц Крмољ
18. Франц Медла

Premier groupe d'élèves de l'année de
rééducation 1919/1920.

Dans cette première année de rééducation, 18
candidats-Invalides aveugles ont été rendus aptes à
exercer divers métiers. Les examens subis, ils ont
obtenu des diplômes, leur permettant l'exercice libre
de leur métier, et cela:

1. Andrija Turković
2. Branko Čarlomanović
3. Vojislav Ralović
4. Živan Janković
5. Isak Koen
6. Jakov Debeljak
7. Josif Mlinarić
8. Krsta Dedijer
9. Milan V. Ristić
10. Marijan Matošić
11. Nikola Gmitrović
12. Petar Matejčić
13. Rade Vučinić
14. Stevan Sokol
15. Stevan Perhat
16. Toma Blažanin
17. Franc Krmolj
18. Franc Medla.

Друга група свршених питомаца рееду- кационе 1920/21. године.

У овој — другој реедукационој години оспо-
собљено је у појединим занатима 23 кандидата —
слепих инвалида. По положеном мајсторском испиту,
сви су добили дипломе за слободно и самостално
вођење занатске радње, и то:

1. Бранко Јеремић	12. Милорад Вујић
2. Блаж Срнац	13. Милош Стојимировић
3. Вучко Јовановић	14. Никола Каруза
4. Вукадин Јањић	15. Никола Будимировић
5. Глигорије Петровић	16. Никола Клепић
6. Дане Летица	17. Роко Шолтић
7. Ђура Мркић	18. Стеван Ристић
8. Живад. Младеновић	19. Стипан Матић
9. Јосиф Шкорњак	20. Тихомир Петровић
10. Марко Гагула	21. Цвеја Јаношевић
11. Милија Лазовић	22. Чедомир Кузмановић

23. Илија Николић,
који није слеп, али је без обе ноге.

Deuxième groupe d'élèves de l'année de rééducation 1920/1921.

Dans cette deuxième année de rééducation, 23
candidats-Invalides aveugles ont été rendus aptes à
exercer divers métiers. Les examens subis, ils ont
obtenu des diplômes, leur permettant l'exercice libre
de leur métier, et cela:

1. Branko Jeremić	12. Milorad Vujić
2. Blaž Srnac	13. Miloš Stojimirović
3. Vučko Jovanović	14. Nikola Karuza
4. Vukadin Janjić	15. Nikola Budimirović
5. Gligoriје Petrović	16. Nikola Klepić
6. Dane Letica	17. Roko Šoltić
7. Gjura Mrkić	18. Stevan Ristić
8. Živadin Mladenović	19. Stipan Matić
9. Josif Škornjak	20. Tihomir Petrović
10. Marko Gagula	21. Cveja Janošević
11. Miliја Lazović	22. Čedomir Kuzmanović

23. Iliја Nikolić
qui n'est pas aveugle, mais qui n'a pas les deux jambes.

Трећа група свршених питомаца, рееду-
кационе 1921/22. године.

У овој — трећој реедукационој години оспо-
собљено је у појединим занатима 23 кандидата —
слепих инвалида. По положеном мајсторском испиту
сви су добили дипломе за слободно и самостално
вођење занатске радње, и то:

1. Анђелко Барбарић	12. Митар Ераковић
2. Афанасије Швечиков	13. Милан Богић
3. Алојз Грубер	14. Маријан Дујишин
4. Бранко Симеуновић	15. Симеун Рашчункин
5. Борис Степанов	16. Петар Божовић
6. Иларион Каламбухов	17. Саво Болајић
7. Јанко Палик	18. Станко Чутуковић
8. Лука Рајић	19. Сима Стрижак
9. Љуба Надашки	20. Светозар Јовановић
10. Дим. Добрисављевић	21. Стеван Радосављевић
11. Митар Ковачевић	22. Фрањо Шарги
23. Фрањо Шкриба.	

Troisième groupe d'élèves de l'année de
rééducation 1921/1922.

Dans cette troisième année de rééducation, 23
candidats-Invalides aveugles ont été rendus aptes à
exercer divers métiers. Les examens subis, ils ont
obtenu des diplômes, leur permettant l'exercice libre
de leur métier, et cela:

1. Andjelko Barbarić	12. Mitar Eraković
2. Afanasije Svečikov	13. Milan Bogić
3. Alojz Gruber	14. Marijan Dujišin
4. Branko Simeunović	15. Simeun Raščunkin
5. Boris Stepanov	16. Petar Božović
6. Parion Kalabukov	17. Savo Bolajić
7. Janko Palik	18. Stanko Čutuković
8. Luka Rajić	19. Sima Strižak
9. Ljuba Nadaški	20. Svetozar Jovanović
10. Dim. Dobrisavljević	21. Stevan Radosavljević
11. Mitar Kovačević	22. Franjo Šargi
23. Franjo Škriba	

Четврта група свршених питомаца рееду-
кационе 1922/23. године.

У овој — четвртој реедукационој години оспо-
собљено је у појединим занатима 17 кандидата —
слепих инвалида. По положеном мајсторском испиту
сви су добили дипломе за слободно и самостално
вођење занатске радње, и то:

1. Будимир Минић
2. Богдан Стефановић
3. Божа Тадин
4. Василије Бондаренко
5. Душан Грујић
6. Жива Павловић
7. Илија Вукомановић
8. Јеуфин Шаповал
9. Милош Божин
10. Милутин Кнежевић
11. Миливоје Жарковић
12. Михаило Иванов
13. Никола Мићовић
14. Николаи Падалка
15. Радивоје Карабашевић
16. Ђира Радовановић
17. Фрањо Богар

Quatrième groupe d'élèves de l'année de
rééducation 1922/1923.

Dans cette quatrième année de rééducation, 17
candidats-Invalides aveugles ont été rendus aptes à
exercer divers métiers. Les examens subis, ils ont
obtenu des diplômes, leur permettant l'exercice libre
de leur métier, et cela:

1. Budimir Minić
2. Bogdan Stefanović
3. Boža Tadin
4. Vasilije Bondarenko
5. Dušan Grujić
6. Živa Pavlović
7. Ilija Vukadinović
8. Jeufin Šapoval
9. Miloš Božin
10. Milutin Knežević
11. Milivoje Žarković
12. Mihailo Ivanov
13. Nikola Mićović
14. Nikolai Padalka
15. Radivoje Karabašević
16. Ćira Radovanović
17. Franjo Bogar

Пета група свршених питомаца рееду-
кационе 1923/24. године.

У овој — петој реедукационој години оспо-
собљено је у појединим занатима 16 кандидата —
слепих инвалида. По положеном мајсторском испиту
сви су добили дипломе за слободно и самостално
вођење занатске радње и то :

1. Асип Пазарац
2. Бранко Петровић
3. Живко Станић
4. Ивко Цветиновић
5. Иван Цалман
6. Јован Николић
7. Јован Станчуловић
8. Карпе Абушинов
9. Милош Ристић
10. Манојло Јовановић
11. Милун Драгићевић
12. Павле Поршнев
13. Петар Гвоздетски
14. Радомир Ђорђевић
15. Тома Дармановић
16. Трифун Лукић

Cinquième groupe d'élèves de l'année de
rééducation 1923/1924.

Dans cette cinquième année de rééducation, 16
candidats-Invalides aveugles ont été rendus aptes à
exercer divers métiers. Les examens subis, ils ont
obtenu des diplômes, leur permettant l'exercice libre
de leur métier, et cela :

1. Asip Pazarac
2. Branko Petrović
3. Živko Stanić
4. Ivko Cvetinović
5. Ivan Calman
6. Jovan Nikolić
7. Jovan Stančulović
8. Karpe Abušinov
9. Miloš Ristić
10. Manojlo Jovanović
11. Milun Dragičević
12. Pavle Poršnev
13. Petar Gvozdetski
14. Radomir Gjorgjević
15. Toma Darmanović
16. Trifun Lukić

Шеста група свршених питомаца рееду-
кационе 1924/25. године.

У овој — шестој реедукационој години оспо-
собљено је у појединим занатима 16 кандидата —
слепих инвалида. По положеном мајсторском испиту
сви су добили дипломе за слободно и самостално
вођење занатске радње и то:

1. Војислав М. Петровић
2. Димитрије Ведишчев
3. Иван Некљудов
4. Иван Мелавник
5. Јозеф Петек
6. Крста Николић
7. Лука Драшковић
8. Јован Шиф
9. Милан Јаковљевић
10. Михаило Пилиповић
11. Милош Ђермади
12. Михаило Шнајдер
13. Милош Бороцки
14. Обрад Дудић
15. Радисав Станојловић
16. Светозар Цвејић

Sixième groupe d'élèves de l'année de
rééducation 1924/1925.

Dans cette sixième année de rééducation, 16
candidats-Invalides aveugles ont été rendus aptes à
exercer divers métiers. Les examens subis, ils ont
obtenu des diplômes, leur permettant l'exercice libre
de leur métier, et cela:

1. Vojislav M. Petrović
2. Dimítrije Vediščev
3. Ivan Nekljudov
4. Ivan Melavnik
5. Jozef Petak
6. Krsta Nikolić
7. Luka Drašković
8. Jovan Šif
9. Milan Jakovljević
10. Mihajlo Pilipović
11. Miloš Gjermadi
12. Mihajlo Šnajder
13. Miloš Borocki
14. Obrad Đudić
15. Radisav Stanojlović
16. Stetozar Cvejić

Плетарска радионица.

Реедукација слепих инвалида обавља се путем обуке у занатима. Ради тога Управа је основала радионице у којима се питомци оспособљавају за извесну врсту занимања, како би по изласку из Дома били добри и корисни чланови друштва. У тим радионицама се уче занати: четкарски, плетарски, опанчарски и трикотажа.

Слика представља моменат када су питомци запослени радом у корпарско-плетарској радионици. Питомци се врло радо одају овим корпарско-плетарским радовима, као веома подесни и занимљивим с обзиром на њихово психичко и материјално стање.

Плетарски занат су учили питомци из свију 6 група. Из прве групе изучули су плетарски занат 7, из друге 9, из треће 7, из четврте 4, из пете 3, и из шесте 3 питомца.

Укупно је до сада изучило корпарско-плетарски занат 33 питомца.

Сви инвалиди — плетари добили су од државе новчану помоћ и помоћ у алатима и материјалу ради остварања радионице.

Atelier de Vannerie.

La rééducation des invalides aveugles se fait dans les ateliers mêmes. Dans ce but, l'Administration a fait construire des ateliers dans lesquels les élèves sont rendus aptes dans diverses professions, afin qu'ils puissent à leur sortie de l'Institut être bons et utiles à la Société.

Dans ces ateliers se pratiquent ces métiers: brosserie, vannerie, cordonnerie et tricotage.

La figure représente le moment où les ouvriers sont en train de travailler dans l'atelier de vannerie. Les élèves s'adonnent très volontiers à ces travaux qui se prêtent merveilleusement à leur état mental et matériel.

Le métier de vannerie a été appris par les élèves de tous les six groupes. Le premier groupe a donné un contingent de 7 élèves, le deuxième — 9, le troisième — 7, le quatrième — 4, le cinquième — 3 et le sixième — 3.

Soit un total de 33 élèves.

Tous les Invalides vanniers ont reçu de l'Etat un secours en argent et en outils et matériel qui leur a permis d'ouvrir l'atelier.

Четкарска радионица.

Као што је корпарско-плетарски занат подесан са обуку слепих, исто тако се може рећи и за четкарски занат. Шта више, четкарски занат је најрентабилнији од сваког другог заната, које слепи могу савладати. И ако овај занат захтева више стрпљења, за време рада, ипак је исти врло омиљен код слепих инвалида и осталих слепих, и они му се врло радо посвећују. Има приличан број свршених питомаца — четкара који само овим изученим занатом — продајом разних четкарских израђевина — издржавају себе и своје породичне чланове.

Свршених питомаца четкара има из свих 6 група. Тако их у првој групи има 9, у другој 11, у трећој 6, у четвртој 3, у петој 1, у шестој 3. Укупно до сада је оспособљено за мајсторе четкаре 33 питомца.

Сви слепи инвалиди — четкари добили су од државе новчану помоћ, алат и материјал, потребан за први почетак самосталног рада у сопственим радионицама.

Atelier de Brosserie.

Ainsi que le métier de vanneur est propre à l'éducation des aveugles, il en est de même du métier de broserie. Ce métier est en plus le plus lucratif de tous les métiers que les aveugles peuvent apprendre. Quoique ce métier exige plus de patience pendant le travail, il est quand même très en faveur auprès des invalides aveugles, ainsi que d'autres aveugles et ils s'y adonnent très volontiers. Il y a un assez grand nombre d'élèves qui ont fini ce cours et qui par la vente des produits de broserie entretiennent leurs familles.

Le contingent des élèves brossiers de tous les six groupes est porté à: 9 du premier groupe, 11 du second, 6 du troisième, 3 du quatrième, 1 du cinquième et 3 du sixième. Ce qui fait un total de 33.

Tous les invalides-brossiers ont reçu de l'État un secours en argent, outils et matériel nécessaires pour ouvrir un atelier.

Опанчарска радионица.

Обробаним начином и стеченим искуством дошло се до уверења, да слепи могу поред плетарског и четкарског учити још и опанчарски занат, јер исти много не замара, није компликован, не захтева много кретања а уз то што је главно врло рентабилан. Са мало срестава и са мало већег труда постигну се одлични резултати. Слепи се врло брзо привикну овом занату тако, да за најкраће време могу радити гогово истом брзином као и видећи.

И опанчара — слепих инвалида има у свих 6 група. У првој групи било је 1, у другој 3, у трећој 8, у четвртој 8, у петој 12 и у шестој 10 питомаца. Према томе укупно је изучило опанчарски занат 42 нитомца.

По положеном испиту сви опанчари који су слепи-ратни инвалиди добили су од државе новчану помоћ, алат и материјал ради отварања опанчарске радионице.

Atelier des opanques.

(Chaussure nationale serbe).

Par les méthodes essayées et par l'expérience acquise, on est arrivé à la conviction que les aveugles peuvent, outre la vannerie et la broserie, apprendre aussi à faire des opanques. Ce métier n'est pas trop fatigant, n'est pas compliqué, n'exige pas de grande dépense de mouvements et, chose principale, il est très productif. Les aveugles prennent très vite l'habitude de ce métier de sorte qu'en très peu de temps ils arrivent à travailler presque aussi vite que les voyants.

Pour ce métier il y avait aussi des élèves de tous les six groupes: 1 du premier, 3 du second, 8 du troisième, 8 du quatrième, 12 du cinquième, et 10 du sixième. Ce qui fait un total de 42 élèves instruits pour faire des opanques. Leurs examens subis, les élèves invalides de guerre ont reçu de l'Etat un secours en argent, outils et matériel leurs permettant de monter un atelier.

Штрикерска радионица.

Штрикерска радионица отворена је у Дому тек 1921. године, дакле после свих напред помених радионица. За њом су највише осећали потребу они слепи инвалиди који су биле још и без једне руке, па нису услед тога могли учити постојеће занате, — а за њима доцније и остали слепи оба пола, дивили, деца и девојчице. Штрикерски занат се нарочито показао подесан за обуку слепих девојчица, пошто исти задовољава највећи део женских потреба, као: трикоа, чарапа, блуза, шалова и т. д.

До сада су изучили штрикерски занат 3 слепа инвалида. Много више су изучили слепи дечаци и девојчице. Слепи инвалиди добијају поред новчане помоћи још и штрикаћу машину у вредности 12.000 до 14.000 динара. Сада се нарочито обраћа пажња на што већу и бољу обуку слепих девојчица у томе занату.

Atelier de tricotage.

Cet atelier a été ouvert seulement en 1921, c'est à dire après l'ouverture de tous les autres. Le besoin de cet atelier s'est fait le plus sentir chez ceux des invalides aveugles, qui, par dessus le marché, n'avaient pas un bras et qui par là étaient empêché d'apprendre les autres métiers. Dans la suite, leur nombre s'est accru d'autres aveugles des deux sexes, civils, enfants, et fillettes. Ce métier s'est montré surtout pratique pour l'instruction des fillettes aveugles, parce qu'il satisfait à la plus grande partie des besoins des femmes comme: tricots, bas, blouses, châles etc.

Jusqu'à présent le métier de tricotage a été appris par 3 invalides. Il l'a été par un beaucoup plus grand nombre de garçons et de fillettes.

Les invalides aveugles reçoivent de l'Etat, outre un secours en argent, encore une tricoteuse d'une valeur de 12 à 14.000 dinars. Actuellement les efforts tendent surtout à ce que les fillettes aveugles reçoivent une instruction aussi parfaite et complète que possible dans ce métier.

Слепи инвалиди — дактилографи.

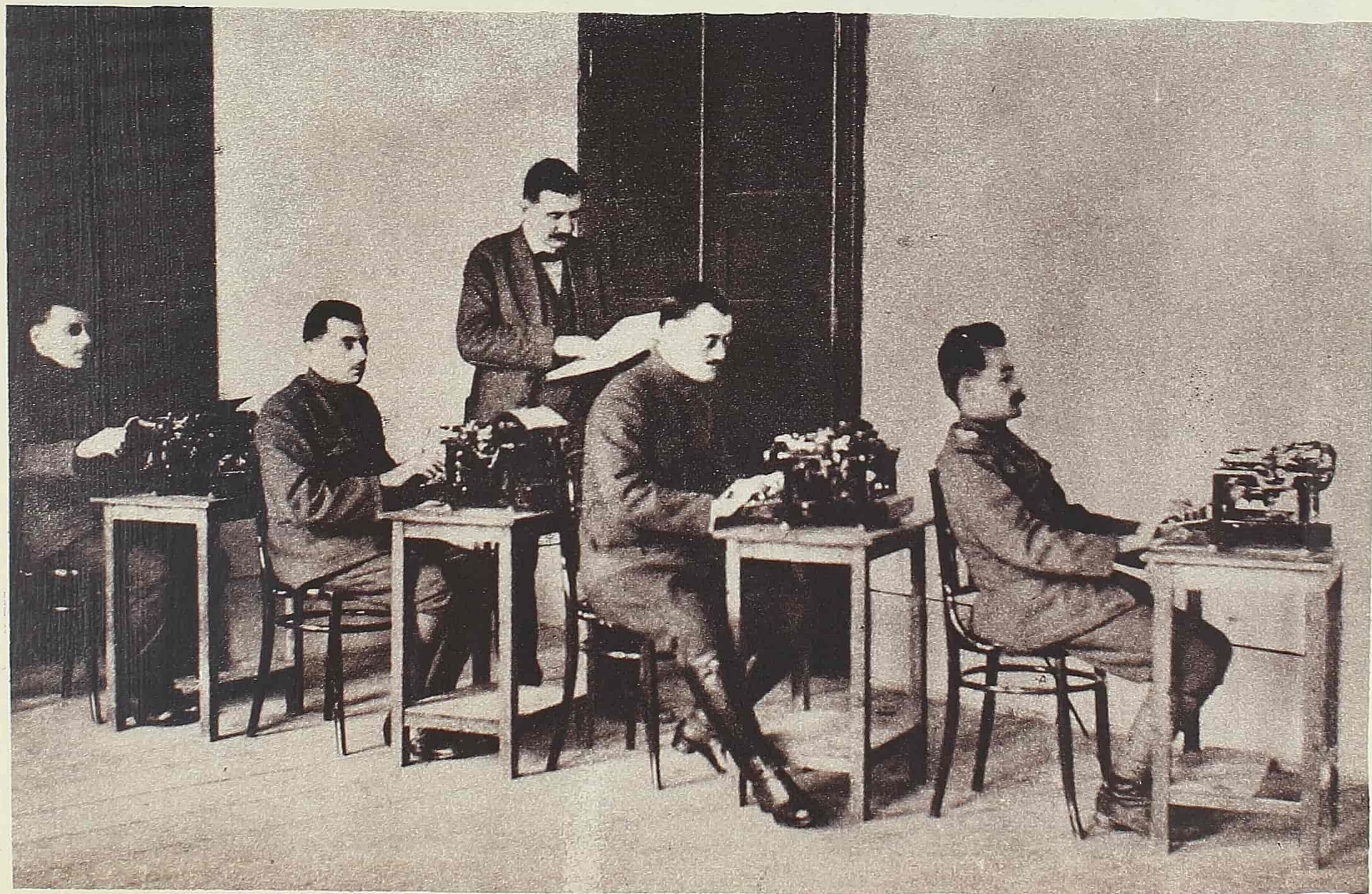
На први поглед изгледа свима невероватно, да слепи могу писати на писаћој машини. Међутим Управа Дома је још одмах у почетку покушала да писменије и школованије питомце упути на дактилографију, — и за срећу тај покушај није био узалудан. Само слепих инвалида има 10 који су научили да лепо и без икаквих погрешака пишу на писаћој машини. Многи од њих умели су то своје знање употребити за личну корист. Они су добили од „Permanent Blind Relief War Fund“ по једну машину систем »Ремингтон« № 10 на поклон. Вредност једне такве машине износи сада 7000.— дин.

Слика представља баш оне прве питомце Дома који су се одликовали најбољим особинама, а то су: Војислав Раловић, дактилограф-наредник, јунак са »Дуката«; Милан Ристић, топличанин, опет јунак са »Рововске косе«; Маријан Матошић, брат Хрват и Францек Крмолј брат Словенац из Комен Свето словенског краја под Италијом. Сви четворо су збринути и живу уредним животом.

Invalides aveugles- dactylographes.

Au premier abord il semble incroyable que des aveugles puissent taper à la machine à écrire. Cependant la Direction de l'Institut a dès le commencement, essayé de mettre à la dactylographie les élèves les plus instruits et heureusement cet essai n'est pas resté vain. Il y a même 10 des invalides aveugles qui ont appris à écrire à la machine sans une seule faute. Plusieurs d'entre eux ont su utiliser cet art à leur propre avantage. Ils ont chacun reçu, en cadeau du „Permanent Blind Relief War Fund“ une machine à écrire, système „Remington“ № 10, dont la valeur est actuellement de 7.000 dinars.

La figure ci dessous représente justement ceux des élèves de l'Institut qui se sont le plus distingués, ce sont: Voislav Ralović, dactylographe-sergent-major, héros du „Ducat“; Milan Ristić de Topliza, héros de „Rovovska kosa“: le frère Croate, Marijan Matošić et le frère Slovène Francek Krmolj de Komen Sveto région de la Slovénie, actuellement appartenant à l'Italie. Tous les quatre sont à l'abri et mènent une vie pour ainsi dire normale.

Одељење за израду рељефа.

Оскудице у средствима за географску и геометријску наставу изазвале су потребу за оснивање једне радионице специјално за израду рељефних мапа и разних геометријских облика. Познато је, да слепи услед те своје немоћи не могу проучавати земљу, места, реке, планине и друге разне објекте и облике онако као што то могу видећи лица, — већ да су за њих потребна особита средства и учила.

Ово одељење потпуно је уређено и у свему снабдевено тако да је у стању задовољити све потребе за основну школу и гимназију слепих. До сада је израђено безброј мапа из готово свију земаља Европе и свију континента, као и мноштво разних фигура и облика која служе оријентацију слепих и упознавање свих дотле непознатих предмета.

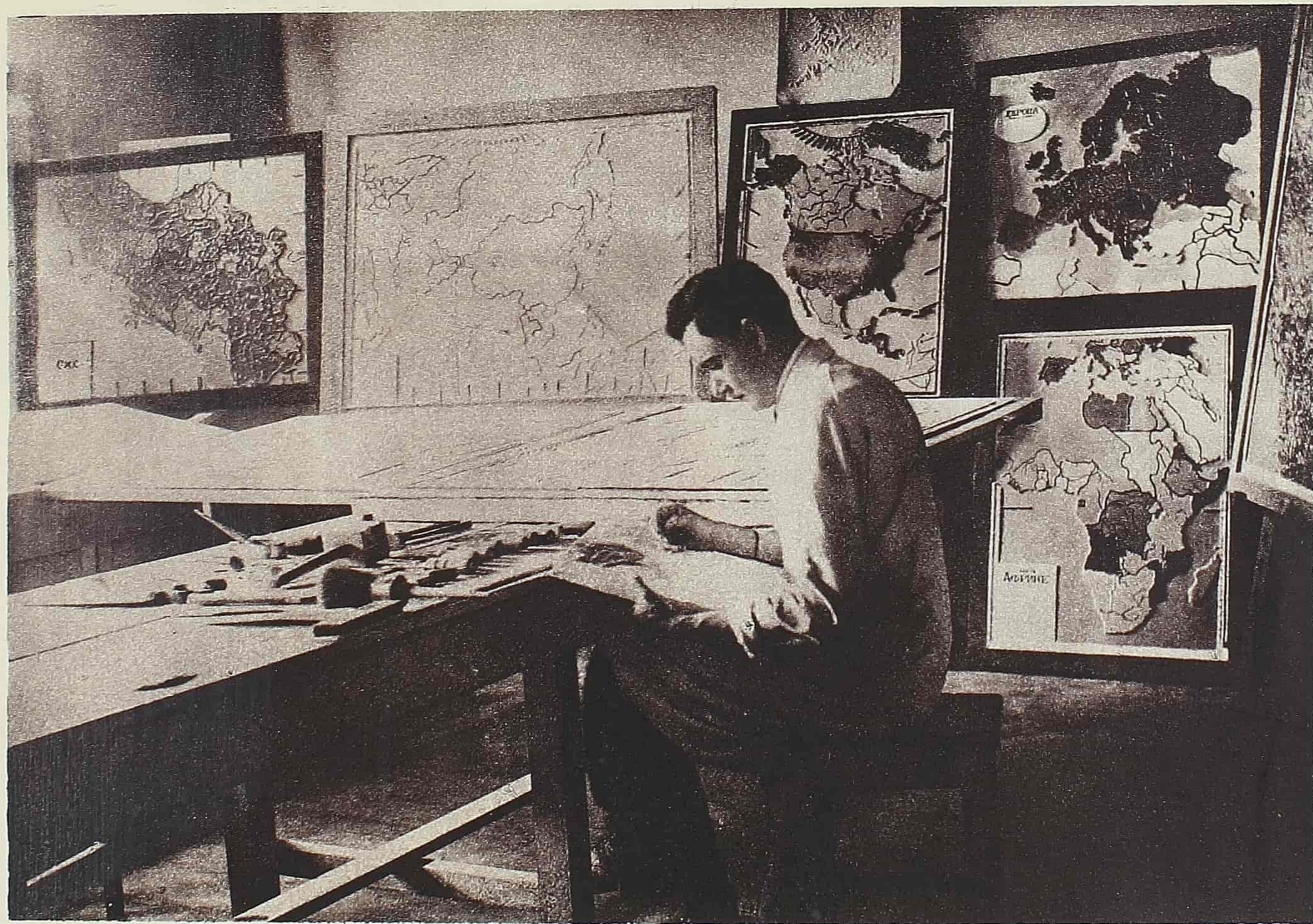
Рад у овом одељењу јесте деликатан. Захтева велику опрезност, стрпљење и нарочиту способност, — али је врло користан и од огромне вредности за културно усавршавање и образовање питомаца.

Section pour la production des reliefs.

Le manque des moyens nécessaires pour l'enseignement de la géographie et de la géométrie a provoqué l'ouverture d'un atelier servant spécialement à la confection des cartes géographiques en relief et de modèles géométriques. On sait que par suite de leur infirmité, les aveugles ne peuvent pas apprendre les pays, villes, rivières, montagnes et autres objets et figures à la manière des voyants et qu'il leur faut des moyens d'instruction spéciaux.

Cette section est organisée et outillée de façon à pouvoir satisfaire aux exigences de l'enseignement primaire et secondaire à l'usage des aveugles. Jusqu'à présent il a été exécuté un grand nombre de cartes géographiques de presque tous les pays de l'Europe et des autres continents, ainsi qu'un grand nombre de figures en relief pour l'orientation des aveugles qui ont ainsi appris à connaître des objets qui jusqu'alors leur étaient inconnus.

Le travail de cette section est très délicat. Il exige une très grande attention, une grande patience et une aptitude spéciale, mais par contre il est très utile et d'une immense valeur pour le perfectionnement intellectuel et l'instruction des élèves.

Музичка школа.

У Дому постоји и музичка школа слепих. Учи се свирање на клавиру и тамбурама а има и певачки хор »Нова Светлост«. Сви питомци — ученици музичке школе спремају се у самом Дому а уписани су као екстерни ученици у Држ. Музичку Школу у Београду. Сваке године они се подвргавају испитима. Постоје три приправна и три нижа течаја.

Интересантно је поменути да је велики број слепе деце наклоњен музици, за коју највише имају природне способности. Благодаречи прилежном раду и заузимању њихових наставника а највише на свакој пажњи и предусретљивости г. Зорка, директора држав. музичке школе — питомци ученици невероватном брзином напредују и много обећавају. Дом располаже са 6 клавира, 1 хармонија и цимбало, које је Управа Дома добила од „Permanent Blind Relief War Fund-a“ и добрих људи на поклон.

Управа је снабдела ову школу свима музичким средствима, а и многе уџбенике по нотном систему израдила је у сопственој штампарији.

Циљ ове школе је, да спрема добре учитеље музике и на тај начин их животом обезбеди.

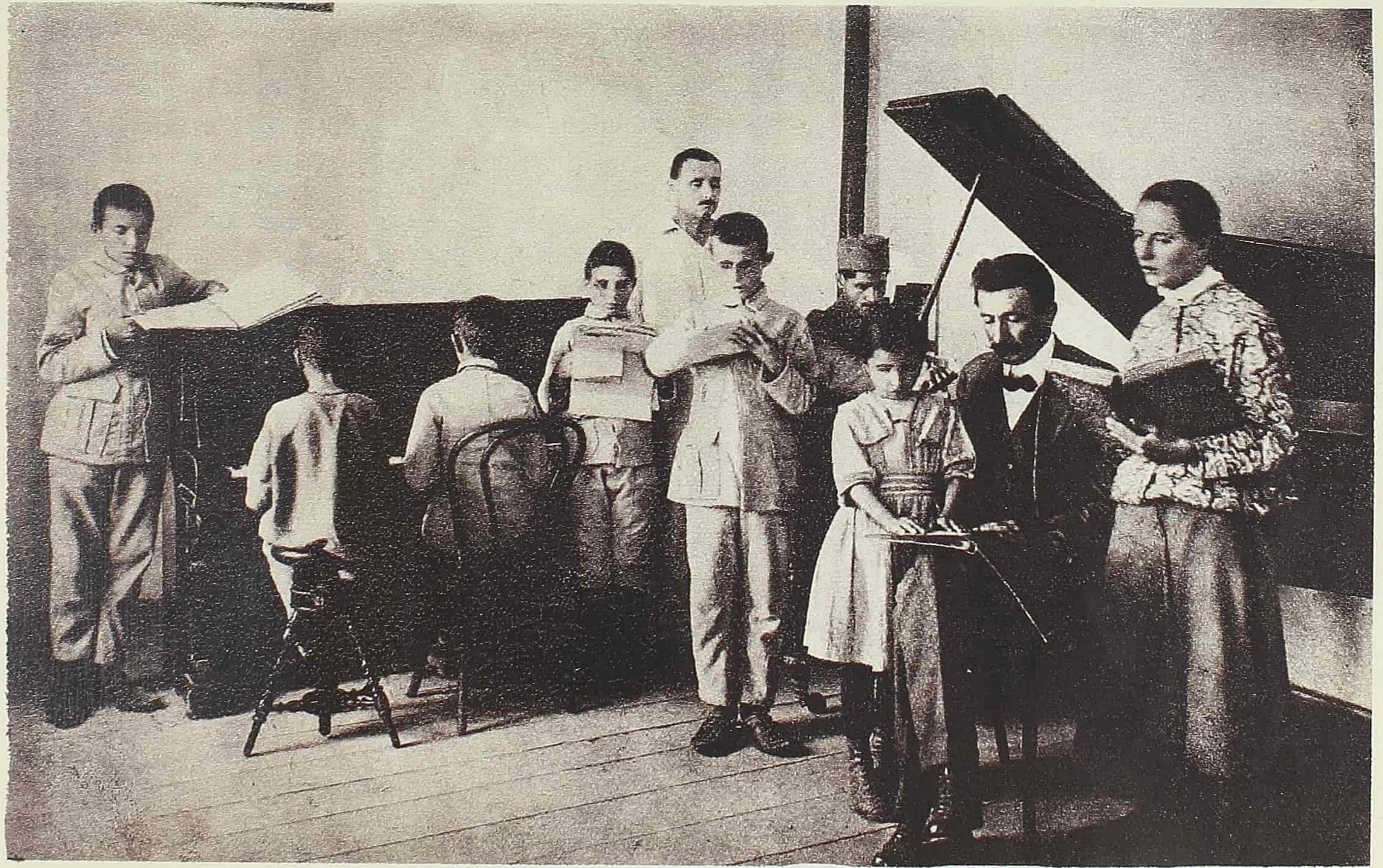
Ecole de musique.

Dans l'Institut il y a aussi une école de musique pour les aveugles. Ils apprennent à jouer du piano et de la tamboura (instrument national). Dans l'Institut il y a aussi un chœur qui porte le nom de „Nova Svetlost“ (Nouvelle Lumière). Tous les élèves de l'école de musique suivent le cours à l'Institut et sont admis comme externes à l'Ecole de Musique de l'Etat à Belgrade. Ils doivent subir à la fin de chaque année des examens. Il y a trois cours préparatoires et trois cours élémentaires.

Il convient de remarquer qu'un grand nombre d'enfants aveugles a de l'inclination et des dispositions naturelles pour la musique. Grâce à l'assiduité et à la sollicitude de leurs maîtres et surtout à la bienveillance et à l'amabilité de Mr. Zorko, directeur de l'école de Musique de l'Etat, les élèves avancent d'un pas rapide et donnent beaucoup d'espoir. L'Institut dispose de 6 pianos, d'un harmonium et d'une cymbale, dons faits à l'Institut par le „Permanent Blind Relief War Fund“ et par des gens charitables.

La direction a muni cette école de tous les instruments de musique nécessaires et de beaucoup de cahiers de musique et partitions, qu'elle a imprimés dans ses propres ateliers.

Le but de cette école est de préparer de bon instituteurs de musique et de leur assurer de cette façon un avenir.

Тамбурашки збор следе деце.

Тамбурашки збор постоји у Дому, још од дана његовог отварања у Земуну. За прве три године у Заводу су били заступљени само слепи инвалиди, но доцније примана су и слепа деца оба пола. Слепи инвалиди и деца су највеселији када су у збору. Свирањем они заборављају на све претрпљене тешкоће и одстрањени су од сваке помисли на своју тешку судбину. Поред тога што питомци у свирању налазе себи забаве и разонођења, има једна друга корист, а то је: што приређивањем концерата долазе до лепих прихода. Сав приход деле међусобно или га пласирају у који новчани Завод. Зато се збор стално одржава у Дому као један драгоцен аманет, који су оставили слепи хероји по изласку из Дома младим инвалидима — слепој деци, дечацима и девојчицама.

L'orchestre de tambouras des enfants aveugles.

Cet orchestre existe dans l'Institut depuis sa fondation à Zemun. Pendant les trois premières années, il n'y avait à l'Institut que des invalides aveugles, mais plus tard on a commencé à y admettre aussi des enfants aveugles des deux sexes. Les invalides aveugles de même que les enfants sont le plus gais lorsqu'ils jouent à l'orchestre, car en jouant ils oublient les peines qu'ils ont endurées et ne pensent plus à leur triste sort. A part le plaisir qu'ils trouvent à jouer à l'orchestre, les invalides en recueillent aussi un autre avantage: ils donnent des concerts aux recettes souvent fructueuses. Le produit de leur recette est partagé ou placé dans des établissements de crédit.

Pour cette raison, cet orchestre est maintenu en permanence comme un dépôt précieux laissé aux jeunes invalides par les héros aveugles à leur sortie de l'Institut.

Штампарија за слепе

— Систем Хинцов —

Прва штампарија за слепе код нас основана је у овом Дому 1920. године кредитом „Permanent Blind Relief War Fund-a“ у почетку као врло оскудна и примитивна, иста је тешко успевала да задовољи најелементарније школске и културне потребе Дома. Али постепено, све више и више, штампарија је ширила свој рад и сваким даном лиферовала све већи број књига разне садржине. Поменути фонд једини, који је схватио значај ове штампарије по културно и научно образовање слепих, па је од стране ревносно давао помоћ за њено подизање. Благодаречи само фонду, штампарија каква је данас може се упоредити по своме уређењу и богатству са најмодернијим страним штампаријама своје врсте.

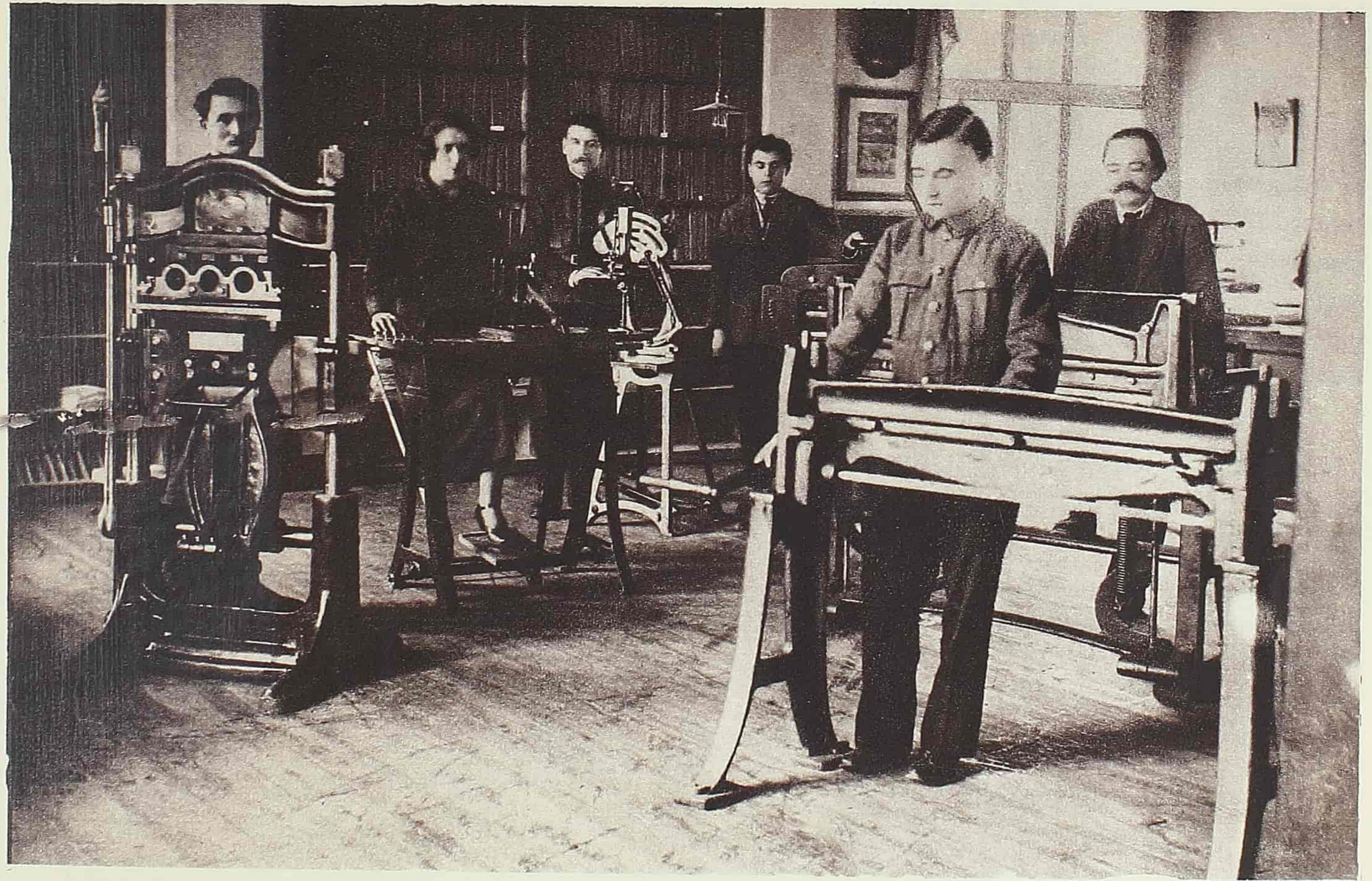
Сада Управа располаже свима најмодернијим справама које су набављене из признатих светских фабрика. Помоћу њих Управа је у стању снабдевати и уџбеницима све Заводе слепих у Краљевини и све слепе у опште.

Imprimerie pour les aveugles.

(Système de Hinc).

La première imprimerie pour les aveugles fut fondée dans l'Institut en 1920 sur le crédit du „Permanent Blind Relief War Fund“. Au début, étant très primitive et pauvre, elle réussissait à peine à satisfaire aux besoins les plus élémentaires de l'Institut. Peu à peu elle s'est développée et fournissait chaque jour de plus en plus de livres divers, nécessaires à l'Institut. Ladite fondation est la seule, qui a compris l'importance de cette imprimerie au point de vue de l'éducation des invalides aveugles, et a toujours donné des secours matériels pour son développement. Grace seulement à cette fondation, l'imprimerie telle qu'elle est aujourd'hui peut par sa richesse et son organisation être comparée aux imprimeries de cette sorte les plus modernes des autres pays.

La direction dispose à l'heure qu'il est, des outils modernes achetés dans des fabriques renommées du monde, et elle est à même de fournir à l'aide de ces outils des livres et des moyens d'instruction à tous les Instituts similaires, de même qu'à tous les aveugles du Royaume.

Штампарија за слепе.

Систем Гаренов, Воганов и Рамадановићев.

Поред Хицовог система, који се види наредној слици, у Дому постоје справе за штампање књига за слепе и систем Гаренов, Воганов и Рамадановићев. Све справе прва три система набавио је у Немачкој Управник Дома г. Рамадановић, прошле године, када је обилазио стране Заводе у циљу упознавања њихових уређења; а платио их је „Permanent Blind Relief War Fund“.

Овај последњи систем за штампање књига за слепе изумео је сам Управник Дома г. Рамадановић, користећи се при том стеченим знањем и искуством кроз дугогодишњи свој рад на социјалном побољшању и културном усавршавању питомаца. Систем писања је лак, није компликован и врло је подесан за мале Заводе и приватња удружења слепих. До сада је у штампарији израђено и повезано преко 7.000 књига разне садржине кин и музикалија.

Imprimerie pour les aveugles.

Systeme Garin, Vaughan et Ramadanovitch.

Outre le système Hinc, qu'on a vu au tableau précédent, l'Institut dispose encore d'autres systèmes à l'usage de l'imprimerie, comme le système Garin, Vaughan et Ramadanovitch. Tous les outils ont été achetés en Allemagne par le directeur de l'Institut, Mr. Ramadanovitch, l'an passé, à l'occasion de son voyage, qui avait pour but la connaissance avec l'organisation des institutions étrangères similaires et qui les a payé avec l'agent du „Permanent Blind Relief War Fund“.

Le dernier système a été inventé par le Directeur de l'Institut, Mr. Ramadanovitch lui-même, qui s'appuya dans cette tâche sur les connaissances acquises pendant de longues années de travail à l'amélioration de l'état social et de l'éducation intellectuelle des élèves. Le mode d'écrire est très facile, n'est pas compliqué et est surtout propre à l'usage des petits instituts et des organisations privées des aveugles. Jusqu'à présent il a été exécuté et relié plus de 7.000 divers livres et cahiers de musique dans cette imprimerie.

Очигледна настава

Упознавање следе деце са саобрајним средствима.

Раније је врло тешко ишло са предавањем очигледне наставе слепој деци, јер ни за то није било подесних средстава. Међутим и тој тешкоћи се већ стало на пут. Прошле године, када су купљене справе за штампарију, набављена су и сва учила потребна за очигледну наставу. Сада Дом има свој анатомски и зоолошки кабинет, разне предмете за опипавање, безброј играчака и т. д. па најпосле и сва саобраћајна средства нарочито удешена за следе.

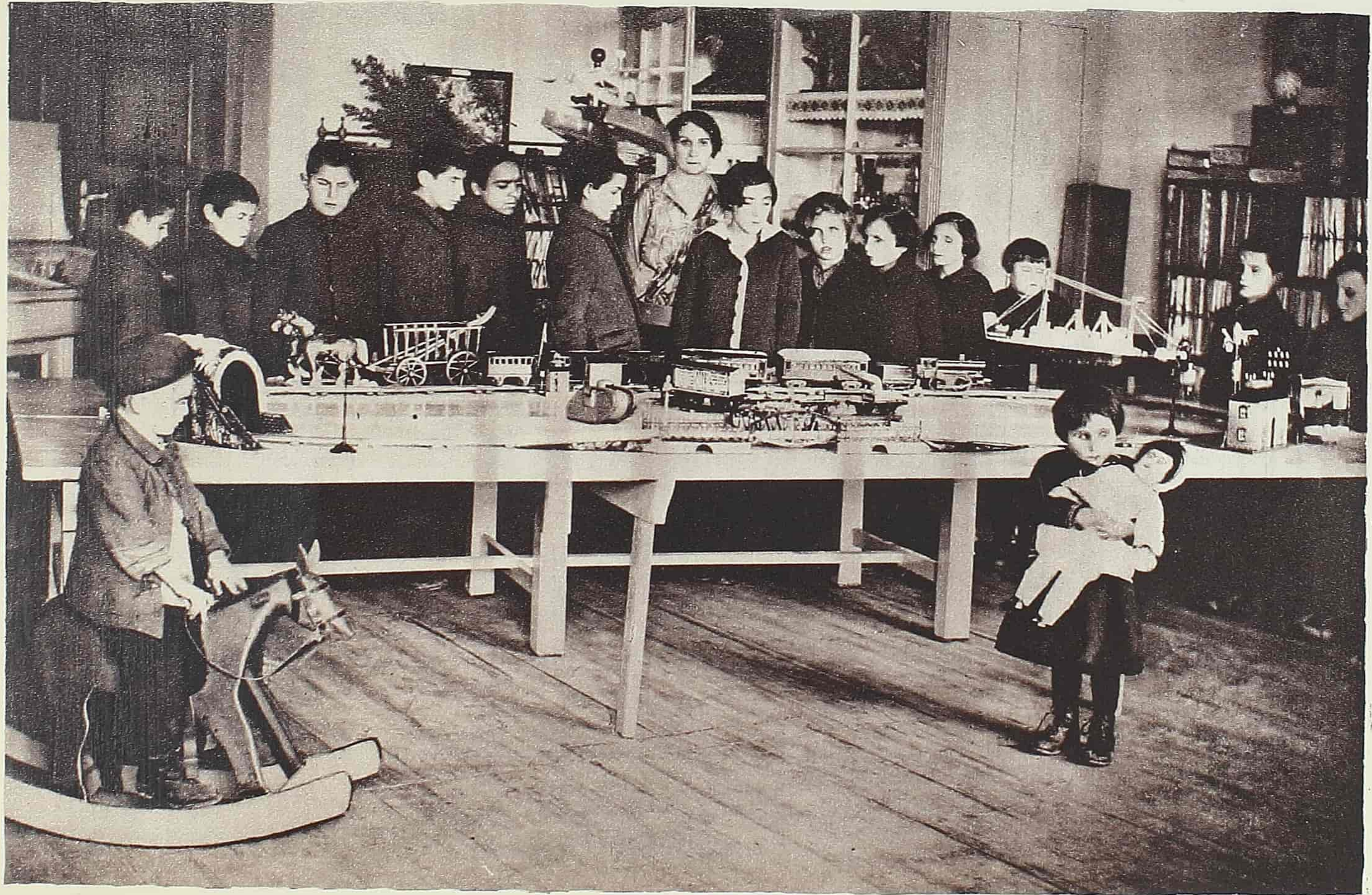
Као што се из слике види слепа деца врло радо слушају очигледну наставу. Тада имају прилике да опипавањем задовоље своју радозналост и упознају се о појединим предметима, каква изгледају у природи. Соба у којој су смештени предмети за очигледну наставу, увек је отворена за посетиоце Дома, који се овим стварима интересују.

Enseignement démonstratif.

Connaissance des enfants aveugles avec les moyens de communication.

On eut, au commencement, beaucoup de difficultés avec l'enseignement expérimental des enfants aveugles à défaut de moyens. Cependant, on est aussi arrivé à remédier à cette difficulté. L'an passé, quand les machines pour l'imprimerie furent achetées, on acheta aussi des outils pour l'enseignement expérimental. A présent l'Institut possède un cabinet anatomique et un cabinet zoologique, divers objets à examiner par le toucher, beaucoup de jouets etc. et, en plus, tous les moyens de communications qui ont été spécialement faits pour les aveugles.

Comme le démontre la figure ci-dessous, les enfants aveugles suivent très volontiers cette manière d'enseignement. C'est alors qu'ils ont l'occasion de satisfaire par le toucher à leur curiosité et de connaître les formes de certains objets inconnus jusqu'alors. La salle avec les objets pour l'enseignement démonstratif est toujours accessible aux visiteurs de l'Institut qui s'y intéresseraient.

Очигледна настава.

— На часу Зоологије. —

Ево још један изглед како се слепој деци предаје очигледна настава, а у овом случају Зоологија. Око стола, где се налазе разне животиње и птице, деца прилазе и слушају предавање о оном предмету о чему се говори, по могућству опипавају га прстима да би што боље схватили и разумели наставу. На тај начин слепа деца врло брзо оријентишу, дубље се интересују и просто уживају у томе, да дознају што више о једном предмету како би га очували трајно у памети. Тако се ето обавља очигледна настава питомцима — ученицима основне школе и гимназије Слепих. Да није овог зоолошког кабинета, питање је, како би питомци показали успех из Зоологије?! Овако они ни мало не изостају знањем од нормалне деце.

Enseignement démonstratif.

Leçon de zoologie.

Voilà encore un tableau montrant comme on enseigne aux enfants aveugles, par la voie de démonstration, — en ce cas la zoologie. Les enfants s'approchent de la table où sont placés divers animaux et oiseaux et écoutent l'enseignement sur les objets dont on leur parle et, autant que c'est possible touchent ces objets pour mieux concevoir et comprendre ce qu'on en dit. De cette façon les enfants aveugles sont vite orientés, montrent beaucoup d'intérêt et ressentent un grand plaisir de cette connaissance détaillée de l'objet dont ils peuvent conserver le souvenir. C'est donc de cette manière qu'on enseigne, par les méthodes démonstratives, aux élèves aveugles les cours primaires et secondaires. Si ce cabinet n'existait pas, comment les élèves apprendraient ils — la zoologie? Et avec ce cabinet les enfants aveugles n'y ont par moins de connaissances que les enfants normaux.

Очигледна настава.

— На часу Анатомије. —

Рекосмо, да је очигледна настава најомиљенија код слепе деце и да је врло радо слушају. Разумљиво је сада, што слепа деца показују највеће интересовање за науку о човеку. Упознавајући човека, они упознавају сами себе. Има питомаца који су слепи од рођења и који у опште никада нису видели појаву света. Баш ти се највише предају науци о човеку. Старијим питомцима а нарочито онима који похађају гимназију дају се и детаљнија објашњења о саставним деловима човечјег организма. Око, као нешто што је најдрагоценије у човеку, особито је предмет пажње код свих слепих. И ако осећају болан утисак у својој души, чим се оно помене, ипак га радо проучавају, живећи стално у нади да ће икада прогледати.

Enseignement démonstratif.

Leçon d'Anatomie.

Comme nous l'avons dit, l'enseignement démonstratif est très aimé par les enfants aveugles et ils l'écoutent très volontiers. Il sera facile de comprendre pourquoi les enfants aveugles montrent un grand intérêt pour l'anatomie de l'homme.

En apprenant à connaître l'homme, ils apprennent à se connaître soi-même. Il y a des élèves aveugles dès leur naissance qui n'ont jamais vu ce monde. Ce sont eux surtout qui s'adonnent à l'anatomie. Aux élèves plus âgés et surtout à ceux qui fréquentent les cours secondaires, sont données des explications plus détaillées sur les organes de l'homme. L'oeil, comme le plus précieux organe de l'homme intéresse en particulier tous les aveugles. Et quoiqu'ils ressentent un choc pénible à en entendre parler, ils l'apprennent très volontiers, espérant toujours qu'un jour ils auront la vue.

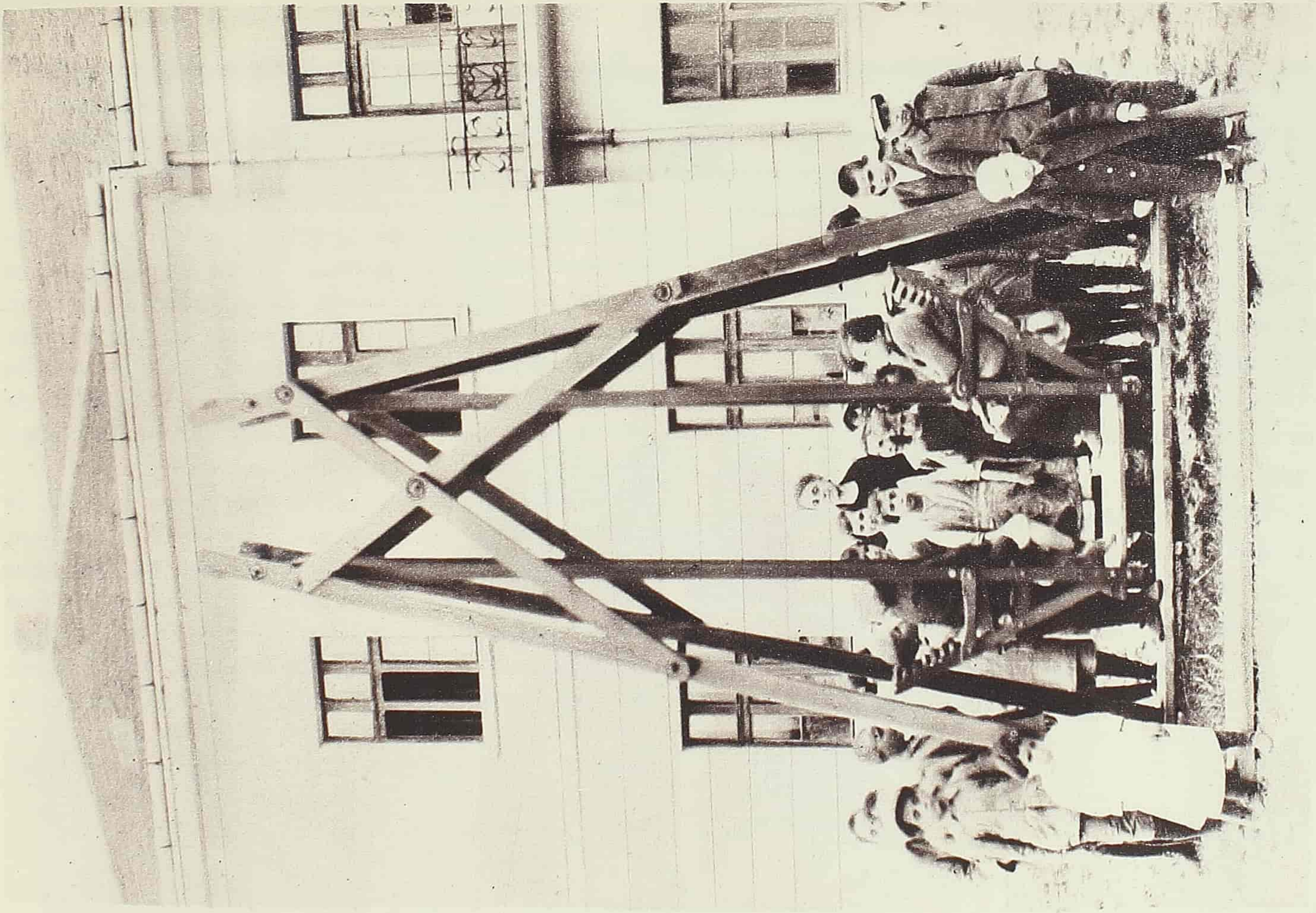

За време одмора.

Управа Дома стара се, да помогућству за-
посли све питомце кроз читав дан, јер када су у
раде немају времена мислити ни на шта друго, до
само на свој посао. Па ипак има извесно време
које се искоришћава за слободно кретање по реону
Дома, за забаву и лична задовољства. Мала деца
која још нису пошла у школу имају своје забави-
ште. То је приправни течај. Таква деца највише
проводе време у игри, трчању, певању, шетњи итд.
Направљено, је пред Домом у школском дворишту
љуљашка нарочито удешена, где се слепа деца нај-
радије забављају а под сталним надзором. Старији
питомци употребљују сво слободно време у шетњи,
међусобном разговору, читању и свирању.

Pendant la récréation.

La Direction de l'Institut s'efforce, autant que
possible de faire travailler les élèves pendant toute la
journée, car en travaillant ils n'ont pas de temps de
penser à autre chose. Ils ont toutefois assez de loisirs
pour se promener dans le rayon de l'Institut et à s'
amuser à leurs plaisirs personnels. Les petits enfants
qui ne vont pas encore à l'école ont une classe où
ils s'assemblent uniquement pour se livrer à leurs
jeux. C'est, le cours préparatoire. Ces enfants pas-
sent leur temps à jouer, à chanter, à se promener
etc. Dans la cour de l'Institut on a mis une balançoire
faite exprès pour eux, où ils passent la plus grande
partie de leur temps, mais toujours surveillés par leurs
maîtres. Les évêles plus âgés emploient leurs loisir
à se promener, à se raconter des histoires, à lire et
à jouer.

Питомци — први ученици гимназије слепих.

Поред основне, занатске и музичке школе у Дому постоји још и гимназија. Гимназија је основана почетком школске 1923/24. године, приватног је карактера, али се ученици уписују у државну гимназију као приватисте па на крају школске године положу разредну испит. До сада је било два разреда: први и други. У школској 1925/26. години биће 3 разреда. Ученици врло добро напредују и постижу све што се тиче програма као и остали способни ученици.

Гимназију посећују само ученици музичке школе који су способни за школовање. Наставници су скромно хонорирани, па ипак предано и свесрдно раде за њихов реалан успех и напредак. Најзад се успело у главном, да у слепи могу тежити за више образовање. Гимназија ова има за циљ, да оспособи и спреми неке питомце за учитеље слепих и наставнике музике. Сва учила и уџбенике питомци -гимназисти имају у самом Дому.

Premiers élèves du gymnase des aveugles.

Il y a aussi, outre l'école primaire des métiers et de musique, un gymnase dans l'Institut. Ce gymnase a été ouvert au commencement de l'année scolaire 1923/24, est d'un caractère privé, mais les élèves sont inscrits au gymnase d'Etat et subissent un examen à la fin de l'année. Jusqu'à présent il y avait deux classes seulement: la première et la seconde. Dans l'année scolaire 1925/26 sera ouverte aussi la troisième. Les élèves apprennent avec beaucoup de succès et arrivent à finir le programme entier aussi bien que les élèves normaux.

Seulement les élèves de l'école de musique et cela ceux qui ont des capacités pour l'étude, sont inscrits à ces cours. Les professeurs, modètement payés, font de leur mieux pour la réussite et le vrai progrès des élèves. On est arrivé à faire désirer aux aveugles une éducation supérieure. Le but du gymnase est de préparer quelques-uns des aveugles pour des instituteurs d'aveugles et pour des maîtres de musique. L'Institut est muni de tous les moyens d'instruction.

Слепи инвалиди у својој колонији „Ветерник“

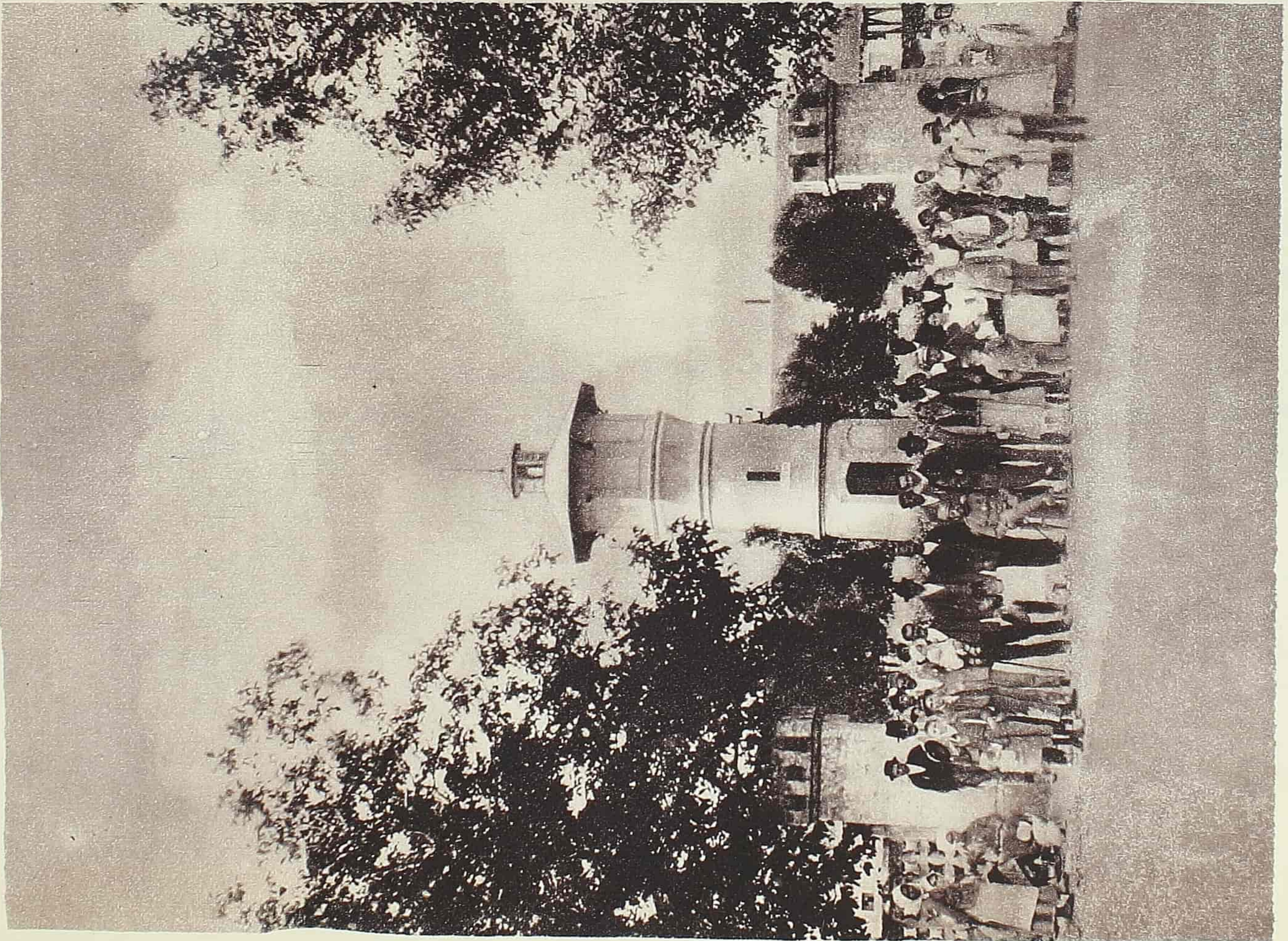
Колонија слепих инвалида основана је почетком 1923. године на експроприсаном имању грофа Котека, месту зв. »Нови Мајур« код Новог Сада. Земљу су добили 55 слепих инвалида. Но до сада је усељено у колонију тек 36 слепих инвалида са породицама, а остали чекају подесан моменат па и они да се населе.

Слепи инвалиди на својој Колонији потпуно су збринули себе и своје породичне чланове. Принос од земљишта им је потпуно довољан да могу скромно али и у задовољству да живе и раде. Сви су напунили своје амбаре, имају стоку и живину па и по нешто уштеђевине. Захвалност за све ове благодети које уживају сада колонисти, највише се дугује бив. Министру Аграрне Реформе Г. Крсти Милетићу, који им је и доделио земљу у знак признања за учињене жртве Отаџбини. Садањи Министар Социјалне Политике Г. Милан Симоновић исто је у свему показао, да је пријатељ ове Колоније и њеног напретка.

Les invalides aveugles dans leur Colonie de „Veternik“.

La Colonie des invalides aveugles a été fondée en 1923. dans le bien exproprié du comte Chotek, en un lieu appelé „Novi Majur“, près de Novi Sad. La terre a été donné à 55 invalides aveugles, mais jusqu'à présent 36 seulement y ont été colonisés avec leurs familles: les autres attendent un moment favorable pour s'y domicilier.

Les invalides aveugles de la colonie sont, eux et leurs fammilles, complètement mis à l'arbi. Le produit de la terre leur permet entièrement de vivre modestement, mais dans le contentement. Ils ont tous rempli leurs granges, ils ont leur bétails et leurs volailles et même quelques petites économies. La reconnaissance pour tous les bienfaits dont ils jouissent aujourd'hui, les colons la doivent le plus au Ministre de la réforme agraire, Mr. Krsta Miletitch, qui, en recompense des services rendus à la Patrie leur a attribué la terre. Le Ministe actuele de la Politique Cociale, Mr. Milan Simonovitch, a, lui aussi, montré qu'il était l'ami des colons et qu'il s'intéressait à leur sort.

Слепи инвалиди са породицама око стокe у Колонији.

Ова слика најбоље показује како наши слепи хероји живе и раде. Они су прави пољопривредници, а нарочито добри одгајивачи домаћих животиња. На своје ново огњиште потпуно су свикли и прилагодили се постојећим приликама а задовољни су у свему, јер им је држава обезбедила егзистенцију до смрти, а после и њиховој деци, која ће и даље уживати имање стечено од предака поднетим жртвама за Отаџбину.

Les Invalides aveugles avec leurs familles autour du bétail.

La figure ci-dessous nous montre le mieux, comment vivent et travaillent nos héros aveugles. Ils sont de vrais cultivateurs et, surtout, de bons éleveurs bétail. Ils se sont complètement habitués à leur nouvelle résidence et se sont adapté aux conditions du lieu et sont tout à fait contents, car l'Etat leur a assuré l'existence jusqu'à la mort et celle de leurs enfants après leur mort.

Ces derniers continueront à jouir des biens acquis par leur ancêtres en recompense des sacrifices fait à la Patrie.

